

B **H**UNGAROLOGISCHE
BEITRÄGE

3

Universität Jyväskylä 1995

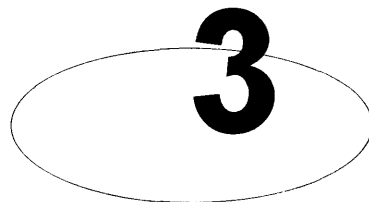

BHUNGAROLOGISCHE **BEITRÄGE**

FINNISCH-UGRISCHE KONTRASTIVE
UNTERSUCHUNGEN

Herausgegeben von

László Keresztes
Juha Leskinen
Sándor Maticsák

Universität Jyväskylä 1995

© Die Verfasser

Universität Jyväskylä, Humanistische Fakultät, Hungarologie-Projekt

Typographie: Sándor Maticsák, Vesa Niinikangas

Druck: Kopi-Jyvä, Jyväskylä 1995

ISBN 951-34-0438-2

ISSN 1237-1223

Előszó

1994 tavaszán a Jyväskyläi Egyetem Finn Nyelvtudományi Tanszékének és Hungarológiai Csoportjának oktatói és hallgatói közül szerveződött egy kis kutatócsoport, amely magyar–finn–észti kontrasztív nyelvészeti vizsgálatokba kezdett. A kutatásba aktívan bekapcsolódott még néhány oktató, kutató és egyetemi hallgató más finnországi (Helsinki, Tampere, Turku, Oulu), észtországi (Tartu) és magyarországi (Budapest, Debrecen) egyetemekről is.

A kutatócsoport kis munkacsoportokra, kutatópárookra tagolódott, amelyek a következő fő témákkal foglalkoztak: 1) fonotaxis, 2) lexicológia, 3) frazeológia, a mondattan területéről pedig 4) a helyragok használata és 5) ágens nélküli kifejezések. A témákat Keresztes László irányította, aki emellett finn nyelv és hungarológia szakosoknak egy féléven keresztül két előadássorozatot tartott, az egyiket a magyar leíró nyelvtan speciális kérdéseiről, a másikat a kontrasztív nyelvészeti kutatások elméleti és gyakorlati kérdéseiről. A félév végén 1994. április 27–28-án magyar–finn–észti kontrasztív nyelvészeti szimpozionot rendeztünk, amelynek előadásai alkotják ennek a kötetnek a törzsét. A kiadványba belevettük még kutatócsoportunk néhány egyéb tanulmányát is. A kötet végén található egy válogatott kontrasztív nyelvészeti bibliográfia is.

A dolgozatok és szimpozionok arra vallanak, hogy nagy érdeklődés mutatkozik a kontrasztív kutatások iránt. A figyelem főként a deszkriptív leírásokra összpontosul, de – mint a szimpozionon meglepetésre kiderült – a kutatás perspektívája kiterjeszhető például nyelvtörténeti kérdésekre is. A továbbiakban még a következő kérdések kidolgozását tervezzük: 1) A beszédhangok tulajdonságai és kapcsolódása; a kutatási eredmények mindenek előtt felhasználhatók kiejtési gyakorlatok összeállításában. 2) A mellérendelő szóösszetételek, szlengszavak és frazeológiai kérdések; az anyagot különféle gyakorlati szótárakban lehetne felhasználni. 3) Az esetragok másodlagos használata, az ágens háttérbe szorításának módozatai és

fokozatai, modalitás és tagadás, időhasználat, prefixáció és aspektus; e kérdéseknek a tisztázása megkönnyítené a nyelvtaníróknak és a nyelvkönyvek szerzőinek munkáját. 4) A vonatkozó mellékmondatok köztiszavainak vizsgálata mind mondattani, mind szövegnyelvészeti szempontból. 5) Szerintünk érdemes lenne összevetni a különböző nyelvek pragmatikus szabályait, kideríteni a kulturális-szociológiai összefüggéseket, továbbá kidolgozni a célnyelvek nyelvtani leírásainak és terminológiájának kialakulását és fejlődését is.

Kellemes kötelességünknek teszünk eleget, amikor végezetül köszönetet mondunk az együttműködésért a kutatás és a szimposium valamennyi szervezőjének és résztvevőjének, különös tekintettel Tuomo Lahdelma docensre, Juha Leskinen adjunktusra, Maticsák Sándor lektorra és Marja Seilonen lektorra. Köszönet illeti a Finn Akadémiát és a Jyväskyläi Egyetemet a kutatás, illetőleg a kiadvány megjelentetéséhez nyújtott anyagi támogatásért. A *Hungarologische Beiträge* 3. kötete nélkül nem jelenhetett volna meg.

Jyväskylä, 1994. december 1.

Keresztes László

Heikki Leskinen

Saatteeksi

Kevätlukukaudella 1994 muodostettiin Jyväskylän yliopiston suomen kielen ja kirjallisuuden laitoksen opettajista ja opiskelijoista pieni työryhmä, joka ryhtyi selvittämään kontrastiivisesta näkökulmasta suomen, unkarin ja viron kielen ilmiöitä. Myöhemmin ryhmään liittyi tutkijoita ja opiskelijoita myös muista Suomen (Helsinki, Tampere, Turku, Oulu), Viron (Tartto) ja Unkarin (Budapest, Debrecen) yliopistoista.

Työryhmä on jakautunut useiksi pienryhmiksi, turkijapareiksi. Nämä ovat valinneet itselleen seuraavat pääteemat: 1) fonotaksi, 2) leksikologia, 3) fraseologia sekä syntaksin alalta 4) paikallissijojen käyttö ja 5) agentittomat ilmaukset. Töiden ohjaajana on toiminut László Keresztes, joka on myös pitänyt kaksi lukukauden mittaista luentosarjaa, toisen unkarin kielen erityiskysymyksistä ja toisen kontrastiivisen kielentutkimuksen teoriasta ja käytännön sovelluksista. Huhtikuun lopussa (27.–28. 4.) järjestettiin Jyväskylässä unkarilais-suomalais-virolainen kontrastiivinen symposiumi. Siinä pidetyt esitelmät ovat tämän teoksen runkona. Mukaan on otettu myös muutamia muita työryhmämme jäsenten tutkielmia. Teoksen loppuun on liitetty suppea unkarilais-suomalais-virolaisen kontrastiivisen kielentutkimuksen bibliografia.

Tähänastinen työmme on jo osoittanut, että kontrastiivista tutkimusta kohtaan tunnetaan laajaa kiinnostusta ja että houkuttelevia tutkimustehtäviä on runsaasti tarjolla. Päähuomio kohdistuu tietenkin kielten deskriptiiviseen vertailuun, näkökulmaa voitaneen – niin kuin symposiumissakin kävi yllättäen ilmi – avartaa myös kielihistoriaan. Nykyisissä suunnitelmissamme ovat nousseet etualalle seuraavat aiheet: 1) Äänneiden ominaislaatu ja äännekombinaatiot; vertailun tuloksia voidaan hyödyntää ennen muuta äänneharjoitusten laadinnassa. 2) Rinnasteiset yhdyssanat, slangi-ilmaukset ja fraasit; materiaalia tarvitaan varsinkin erilaisiin käytännön sanakirjoihin. 3) Sijapäätteiden toissijainen käyttö, agentin häivyttäminen, modaalisuus ja kielto, tempusten käyttö, prefiksaatio ja aspekti; näiden kysymysten selvittäminen helpottaa kielioppien ja oppikirjojen laatio-

joiden työtä. 4) Relatiivikonjunktioiden asema sekä syntaktiselta että tekstilingvistiseltä kannalta tarkasteltuna. 5) Tarpeellista on nähdäksemme vertailla toisiinsa eri kielten pragmaattisia sääntöjä, selvittää kielenkäyttöön vaikuttavia kulttuuris-sosiologisia tekijöitä sekä seurata kunkin kohdekielen kieliopillisten kuvausten kehitystä.

Mieluisa velvollisuutemme on kiittää kaikkia yhteistyökumppaneitamme. Erityisesti haluamme mainita dosentti Tuomo Lahdelman, tohtori Juha Leskisen, lehtori Sándor Maticsákin ja lehtori Marja Seilosen, joiden apu on hankkeemme eri vaiheissa ollut ratkaisevan tärkeä. Suomen Akatemialle ja Jyväskylän yliopistolle lausumme kunnioittavat kiitokset saamastamme taloudellisesta tuesta. Ilman sitä ei *Hungarologische Beiträge* 3. olisi voinut ilmestyä.

Jyväskylässä 1. joulukuuta 1994

László Keresztes

Heikki Leskinen